

HOITOA VAILLA- VAIKEA HOITAA- HANKE 2006-2008

Kokemuksia etsivästä ja jalkautuvasta työstä asunnottomien mielenterveysasiakkaiden parissa

Asunnottomuuspäivät 16.-17.10.2008

TAVOITTEET JA KOHDERYHMÄ

- Asianmukaista psykiatrista hoitoa vailla olevien, potentiaalisesti väkivaltaisten ja vakavasti psyykkisesti oireilevien henkilöiden määrän kartoittaminen ja hoidon- ja palvelutarpeen arvioiminen
- Uusien työmuotojen kehittäminen ko. henkilöiden hoitoon ohjaamiseksi, hoidon toteuttamiseksi ja palveluihin kiinnittymiseksi -> psykiatristen palveluiden saatavuuden parantaminen
- Vaikeasti syrjäytyneet asiakkaat -> psykiatrisen hoidon tarpeen lisäksi vaikeita ja usein pitkä-aikaisia ongelmia monilla eri elämäntilanteilla -> syrjäytymisen lievittäminen

16.10.2008

Sanna Kouhi, Olli Rauhala ja
Jukka Pätsi

YHTEISTYÖKUMPPANIT

- Asunnottomien sosiaalipalvelut (ASSO)
 - Pääskylänrinteen päiväkeskus
 - Herttoniemen asuntola
 - Myllypadontien asuntola
 - Lauttasaaren tukikoti
- Aurooran erityishoidon poliklinikka
- Aurooran psykiatrisen päivystysyksikkö ja Aurooran sairaala
- Psykiatrisen poliklinikat
- Terveystieteiden tutkimuskeskus Vinkki
- Selviämishoitoasema (SEHO)
- Helsingin poliisipiirit ja poliisiosastojen työntekijät
- Pelastusarmeijan Alppikadun asuntola
- Kriminaalihuoltolaitos
- Helsingin Vieraskoti ry:n Pursimiehenkadun asumuspalveluyksikkö
- Helsingin Diakonissalaitos
 - Tukipiste Salli
 - Villa Nova
 - Pikku Villa
 - Munkkisaaren palvelukeskus
- Vailla vakinaista asuntoa ry (VVA)
 - Kohtaamispaikka
- Suojapirtti ry
 - Rukkilan asumisyhteisö
 - Kotkankadun huoltokoti
- Sininauhasäätiö
 - Topi-Katti
 - Pessi ja Illusia
- Kovaosaisten Ystävät ry:n Kalevankadun asuntola (Arvid-koti)
- Kodittomien tuki ry

16.10.2008

Sanna Kouhi, Olli Rauhala ja
Jukka Pätsi

TOTEUTUS 2006

- Yhteistyökumppaneiden kanssa sovittiin kunkin tahon työkäytäntöihin ja toimintaympäristöihin soveltuvasta tavasta asiakkaiden tilanteen kartoittamiseksi ja hoidon- ja palvelutarpeen arvioimiseksi -> työntekijöiden asiakasilmoitukset, asiakkaiden terveyshaastattelut, työntekijähaastattelut, terveys- ja sosiaaliviraston tietojärjestelmät
- Asiakkaiden tavoittamisessa hyödynnettiin olemassa olevia asiakassuhteita ja jalkautumista yksiköihin, joiden palveluita asiakkaiden tiedettiin/oletettiin käyttävän
- Yhteistyökumppanit kokivat sosiaali- ja terveystoimen sekä päihdepalvelujen välisen yhteistyön haasteellisena ja palvelujärjestelmän pirstaleisena. Tarpeellisena nähtiin olemassa olevien hoito- ja palveluketjujen tehostaminen, yhteisten toimintamuotojen kehittäminen ja resurssien yhdistäminen pitkäjänteisen työskentelyn mahdollistamiseksi

16.10.2008

Sanna Kouhi, Olli Rauhala ja
Jukka Pätsi

KEHITETYT TOIMINTAMALLIT 1/2

1. Etsivä ja jalkautuva työ

- Jalkautuminen säännöllisesti asuntoloihin, tuettuihin asumisyksikköihin ja matalan kynnyksen palvelupisteisiin
- Asiakkaiden löytäminen ja tavoittaminen
- Hoidon- ja palvelutarpeen arviointi, hoitoon- ja palveluihin ohjaus
- Asiakkaat tapaamiin oma-aloitteisesti tai yksikön työntekijöiden ohjaamina
- Riittävän matala kynnyks
- Asiakkaiden motivointi yhteistyöhön

2. Asumispalvelujen ja psykiatrisen hoidon yhdistäminen

- Kotikäynnit
- Asumisen tukeminen viemällä psykiatrisen hoito tuettuun asumisyksikköön ja asuntolaan
- Psykiatrisen avohoidon ohella tarkoituksenmukainen ja toimiva palvelukokonaisuus

16.10.2008

Sanna Kouhi, Olli Rauhala ja
Jukka Pätsi

KEHITETYT TOIMINTAMALLIT 2/2

3. Verkostotyöskentely

- Laaja-alainen ja tiivis yhteistyöverkosto sekä julkisella että ns. kolmannella sektorilla
- Yhteistyökumppaneiden suorat yhteydenotot ja kontaktit
- Yhteiset asiakastapaamiset
- Yhteistyökumppaneiden konsultointi, koulutus ja osaamisen tukeminen

4. Sosiaalityöntekijän ja sairaanhoitajan työparimalli

- Sosiaali- ja terveystieteiden yhteistyön kehittäminen
- Asiakkaiden kokonaisvaltainen auttaminen
- Tiedonkulkua

5. Projektityöparin ja Auroran erityishoidon poliklinikan yhteiset hoitoryhmät

16.10.2008

Sanna Kouhi, Olli Rauhala ja
Jukka Pätsi

ASIAKASMÄÄRÄT

- 2006 – 2008 (1.10.08 mennessä) hankkeeseen on otettu yhteyttä 308 eri henkilön tilanteesta (sisältää kaikki puhelimitse ja/tai henkilökohtaisin tapaamisoin toteutetut konsultaatiot, hankkeen kohderyhmään kuulumattomiksi arvioidut ja muihin palveluihin ohjatut, sekä päättyneet että aktiiviset asiakassuhteet).
- (Tilanne 1.10.08) hankkeessa työskennellään 24 asiakkaan kanssa säännöllisesti aktiivisessa asiakassuhteessa psykiatrisen avohoidon käynnistämiseksi tai toteuttamiseksi sekä hoidon- ja palvelutarpeen arvioimiseksi. Heistä 9 injektio- ja lääketieteestä projektisairaanhoitaja huolehtii. Lisäksi 11 asiakasta on etsivän ja motivointi työn kohteena. Nämä asiakkaat ovat arvioitu projektin kohderyhmään kuuluviksi, mutta heidän tavoittamisensa on ollut hankalaa ja/tai he ovat toistaiseksi kieltäytyneet tarjotusta palvelusta.

16.10.2008

Sanna Kouhi, Olli Rauhala ja
Jukka Pätsi

HAASTEITA ASUMISELLE JA PSYKIATRISILLE HOIDOLLE

- Kumpi ensin? Asuminen vai hoito?
- Asiakkaan monet ongelmat -> useat eri auttajatahot -> palvelujen erillisyydet ja palvelujärjestelmän pirstaleisuus
- Asiakkaalla runsaasti kokemuksia eri palveluista > palvelujärjestelmän kyky vastata asiakkaiden palvelutarpeisiin?
- Tarjolla olevat asumismahdollisuudet ja vaihtoehdot?
- Vaikeudet palveluiden saamisessa ja käyttämisessä
- Kuntoutuksen ja tuen tarve arjessa pitkäaikaisen asunnottomuuden jälkeen
- Erityiset räätälöidyt asumisratkaisut?

16.10.2008

Sanna Kouhi, Olli Rauhala ja
Jukka Pätsi

ASUMISEN TUKEMINEN JA PSYKIATRINEN HOITO

- Hoidon- ja palvelutarpeen arviointi
- Sosiaalityöntekijän ja sairaanhoitajan työparimallin hyödyntäminen
- Asiakkaan motivointi, yhteistyöhön houkuttelu
 - > pitkäjänteisyys, joustavuus
 - > usko asiakkaaseen, toivottamat tapaukset?
- Yhteistyö asumisyksikön työntekijöiden kanssa
 - > asumisyksikön työkäytäntöihin ja toimintatapoihin soveltuvien yhteisten toimintamallien kehittäminen

16.10.2008

Sanna Kouhi, Olli Rauhala ja
Jukka Pätsi

ASUMISEN TUKEMINEN JA PSYKIATRINEN HOITO

- Tehostettua avohoitoa vaikeasti syrjäytyneille, joilla vaikeuksia käyttää tavanomaisia psykiatrisia palveluita
 - > jalkautuva työote, säännölliset kotikäynnit
 - > lääkehoito tarvittaessa
 - > toimiva ja tarkoituksenmukainen palvelukokonaisuus psykiatrisen hoidon ohella
 - > sosiaalisen toimintakyvyn vahvistaminen ja arjessa selviämisen edistäminen
- Laaja-alainen ja tiivis verkostotyö
 - > julkinen ja kolmas sektori
 - > resurssien yhdistäminen
 - > olemassa olevien hoito- ja palveluketjujen tehostaminen

16.10.2008

Sanna Kouhi, Olli Rauhala ja
Jukka Pätsi

ASIAKASPROSESSI 1

Nainen 51 v.

- Eronnut, ei lapsia, eläkkeellä, edunvalvonta
- Lukuisia psykiatrisia hoitoja 70-luvulta lähtien. Lisäksi viime vuosina useita päihdehoitoja (avo- / ja laitospalvelut)
- Diagnoosit: Määrittämätön psykoottinen häiriö, alkoholi-riippuvuus, persoonallisuushäiriö, alkoholin aiheuttamat psykoottiset häiriöt, kaksisuuntainen mielialahäiriö
- Erilaisia lääkekokeiluja: Zyprexa, Deprakine, Serenase depot
- Ns. vaikeasti asutettava: Asumisjaksot päättyneet häiriköintiin, päihteen käyttöön ja väkivaltaisuuteen, joutunut ulos, lähtenyt itse tai kieltäytynyt tarjotusta paikasta. Useita asuttamisyrittäyksiä eri asumispalveluyksiköissä sekä asuntoloissa
- Rikostausta: sakkojen muuntorangaistukset

16.10.2008

Sanna Kouhi, Olli Rauhala ja
Jukka Pätsi

Asiakkaaksi tulo

- Asiakas ilmoitettu kartoitukseen keväällä 2006 (Asso)
 - > Tietojärjestelmien kautta saadun tiedon sekä asiakkaan sosiaalityöntekijän haastattelun perusteella arvioitu kohderyhmään kuuluvaksi syksyllä -06
- Asiakkaalla ei säännöllistä kontaktia sosiaalivirastoon, sosiaalityöntekijän vihjeen perusteella tavoitettu asiakas naisten tukipiste Sallista 3/07

Asiakkaan kanssa työskentely

- Kontaktin luomista satunnaisin tapaamisoin keväällä 2007
 - > Asiakkaalla tällä välin hoitojaksot Hangonkadulla, Tervalammella sekä Aurorossa
 - > Asiakas palaa maisemiin hoitojaksojen jälkeen, tavattu jälleen sattumalta Sallissa 6/07 ->
- Sovittu yhteistyöstä 6/07 (avohoito+injektio)
 - > Hoidon käynnistämistä hankaloittaa asiakkaan epäselvät asumiskuviot

16.10.2008

Sanna Kouhi, Olli Rauhala ja
Jukka Pätsi

- Sovitusti tapaamisia Hangonkadulla ja Sallissa kesällä -07
-> Sovittu jälleen yhteistyöstä (avohoito+injektio)
- Keskeytyneitä hoitajaksoja Hangonkadulla ja Auroran sairaalassa kesällä-07
-> Hakeutuu itse/ toimitetaan/saetaan hoitoon
-> Keskeyttää hoidon itse tai uk lyhyen sairaalahoidon jälkeen ilman asumispaikkaa
- Asiakkaan tavoittelua ja asumistilanteen selvittelyä Assossa, Myllypadontien ja Herttoniemen asuntolassa sekä Sallissa syksyllä-07
- Tapaamiset säännöllisiksi syksyllä -07
-> Pidempi asumisjakso asuntolassa, asiakas ottaa itse yhteyttä ja/tai asuntolan työntekijä ohjaa ja saattaa

16.10.2008

Sanna Kouhi, Olli Rauhala ja
Jukka Pätsi

- Lääkehoidon toteutuminen monien mutkien jälkeen
- Muutto tuettuun asumisyksikköön syksy -07
- Yhteistyö verkoston kanssa ja palvelut (Asso, Auroran sairaala, Ehpkl, TA ja muut terveyspalvelut, edunvalvonta, Kela, asumispalvelutyöntekijät, Naisten tukipiste Salli, Hangonkadun kuntoutuskeskus, siivouspalvelu)
- Sovitut viikoittaiset kotikäynnit
-> lääkehoito, keskustelut, konkreettinen tuki arjessa selviytymiseen, tarvittavien tukipalveluiden järjestäminen, yhteistyö asumispalvelutyöntekijöiden ja asiakkaan muun verkoston kanssa

16.10.2008

Sanna Kouhi, Olli Rauhala ja
Jukka Pätsi

HAASTEET

- Mahdollisuus hoidon toteuttamiseen, mikäli asiakas kadulla, eikä pysyvää asuinpaikkaa?
- Tarjolla olevat asumismahdollisuudet ja vaihtoehdot?
- Asiakkaan löytyminen ja tavoittaminen ilman etsivää työtä sekä yhteistyötä?
- Asiakkaan "liukkaus" , haasteena pitkäjänteisyys, sinnikkyys, riskinä että asiakas jättäytyy hoidon ulkopuolelle
- Asiakas ei koe olevansa sairas tai tarvitsevänsä minkäänlaista hoitoa tai tukea

16.10.2008

Sanna Kouhi, Olli Rauhala ja
Jukka Pätsi

HAASTEET

- Jatkuva houkuttelu ja motivointi yhteistyöhön
- Joustavuus ja sietokyky
- Lähestyminen asiakkaan lähtökohdista, toiveista ja tarpeista, esim. mahdollisuus joustavuuteen tapaamispaikkojen suhteen
- Kuntoutuksen ja tuen tarve arjen uudelleenrakentumiseen pitkäaikaisen asunnottomuuden jälkeen

16.10.2008

Sanna Kouhi, Olli Rauhala ja
Jukka Pätsi

ASIAKASPROSESSI 2

Mies 25 v.

- Naimaton, yo v.2000, lähihoitajaopinnot keskeytyneet, tehnyt varastotoittoa, eläkkeellä v. -03 alkaen, edunvalvonta
- Diagnoosit: Erialaistumaton skitsofrenia, Riippuvuusoireyhtymä
- Päihteiden käyttöä -01 alkaen?
- Ensimmäinen psyk. sairaalahoido v. 2002, jonka jälkeen toistuvia hoitjaksoja (psykiatria, päihdepsykiatria, huumepäivystysklinikka/osasto)
- Asunnon 7/03 alkaen, muutaman kk:n mittaisia jaksoja asuntoloissa ja hoitokodeissa -03 - 07, päättyneet yleensä asiakkaan päihteidenkäyttöön, 3/07 alk. pysyvämpi asuminen asumisyhteisössä, jossa päihteidenkäyttö sallittu

16.10.2008

Sanna Kouhi, Olli Rauhala ja
Jukka Pätsi

Asiakkaaksi tulo

- Asiakas ilmoitettu kartoitukseen keväällä -06 (Asso)
- Tavoitettu / "löydetty" asuntolasta 8/06, jolloin ensimmäinen tapaaminen (terveyshaastattelu)
- 10-12/06 selvittelyä kuka hoitaa
 - > hoitjaksoja huumeapäivystyksessä, josta yritetty ohjata psykiatriseen hoitoon -> "pompottelua"
- Etsivä työ
 - > etsitty asiakasta jalkautamalla asunnottomien palvelupisteisiin (päiväkeskus, ensisuoja)

Asiakkaan kanssa työskentely

- Tavattu ensisuojaassa 2/07
 - > sovittu yhteistyöstä ja avohoidon käynnistämisestä
- Tapaamisia lähes viikoittain (päiväkeskus, Vinkki, ensisuoja)
- 3/07 alkaen asunut asumisyhteisössä
 - > säännölliset tapaamiset ja avohoidon toteutuminen (keskustelukäynnit + injektiohoito)

16.10.2008

Sanna Kouhi, Olli Rauhala ja
Jukka Pätsi

HAASTEET

- "Pompottelu" psykiatria vs. päihdehoito? Kuka hoitaa, kenellä vastuu vai jätetäänkö hoitamatta?
- Asiakkaan monet ongelmat vrt. eri auttajatahot ja palvelujärjestelmän pirstaleisuus
- Sosiaali-, terveys- ja päihdepalvelujen yhteistyö ja verkostoituminen?
- Yhteistyön käynnistäminen ja mahdollisuus hoidon toteuttamiseen, kun hlöllä ei ole pysyvää asuinpaikkaa
- Etsivän ja liikkuvan työn merkitys, asiakkaan mukana "roikkuminen"

16.10.2008

Sanna Kouhi, Olli Rauhala ja
Jukka Pätsi